

24 Cathedral Road / Heol y Gadeirlan
Cardiff / Caerdydd
CF11 9LJ
Tel / Ffôn: 029 20 320500
Fax / Ffacs: 029 20 320600
Email / Epost: wales@wao.gov.uk
www.wao.gov.uk

Mr Darren Millar AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd CF99 1NA

Dyddiad: 11 Chwefror 2014
Ein cyf: HVT/2076/fgb
Tudalen: 1 o 4

Annwyl Darren

TREFNIADAU CYFLENWI AR GYFER ABSENOLDEB ATHRAWON: YMCHWILIAD Y PWYLLGOR CYFRIFON CYHOEDDUS

Yn dilyn sesiwn ymchwilio'r Pwyllgor ar 21 Ionawr 2013 gyda Chyfarwyddwr Cyffredinol Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru, dywedais y byddwn yn darparu rhagor o wybodaeth am dri mater a drafodwyd yn ystod y sesiwn:

- p'un a yw'r Ddeddf Diogelu Data yn atal data ar absenoldeb oherwydd salwch mewn ysgolion bach rhag cael eu cyhoeddi;
- annigonolrwydd y cyngor adnoddau dynol y mae ysgolion yn ei gael gan awdurdodau lleol, sy'n golygu bod angen i'r consortia addysg sefydlu eu gwasanaeth cyngor adnoddau dynol eu hunain;
- yr amser arwain cyn y gallai Estyn addasu ei fframwaith arolygu.

(1) P'un a yw'r Ddeddf Diogelu Data yn atal data ar absenoldeb oherwydd salwch mewn ysgolion bach rhag cael eu cyhoeddi

Os caiff data ar absenoldeb oherwydd salwch mewn ysgolion bach eu cyhoeddi, gellid datgelu gwybodaeth am iechyd corfforol neu iechyd meddwl athrawon unigol adnabyddadwy. Am ei bod yn weddol hawdd cael gafael ar wybodaeth am staff ysgol fel arfer, os mai dim ond nifer fach o athrawon sydd mewn ysgol, gall hyd yn oed gwybodaeth gyfunol ddatgelu gwybodaeth am gyflwr iechyd athrawon unigol. Heb ofyniad cyfreithiol penodol i gyhoeddi'r wybodaeth, fel dyletswydd statudol benodol (ac nid dyma'r achos hyd y gwyddom ni), neu gydsyniad, byddai datgeliad o'r fath yn torri'r Ddeddf Diogelu Data.

Mae'n anos dadgyfuno gwybodaeth, drwy ddefnyddio gwybodaeth arall sydd ar gael yn hawdd, wrth i nifer yr athrawon gynyddu. O ganlyniad, mae'r risg o ddatgelu gwybodaeth y gellir ei chysylltu ag athrawon unigol yn lleihau mewn ysgolion mwy o faint. Felly, mae

cyhoeddi data cyfunol ar gyfer ysgolion mawr, clystyrau o ysgolion neu ar lefel awdurdod lleol yn llai tebygol o ddatgelu gwybodaeth am iechyd athrawon unigol adnabyddadwy.

(2) Annigonolrwydd y cyngor adnoddau dynol y mae ysgolion yn ei gael gan awdurdodau lleol, sy'n golygu bod angen i'r consortia addysg sefydlu eu gwasanaeth cyngor adnoddau dynol eu hunain

Roedd y pryderon a nodwyd yn fy adroddiad am y gwasanaethau adnoddau dynol a ddarperir gan awdurdodau yn ymwneud â'r canlynol:

- rheoli absenoldeb oherwydd salwch;
- gwybodaeth sefydlu ar ddarperir ar gyfer athrawon cyflenwi;
- trefniadau i gynnal archwiliadau cyn cyflogi (gan gynnwys y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd);
- sut y caiff Rheoliadau Gweithwyr Asiantaeth 2010 eu cymhwyso mewn ysgolion;
- statws cyflogaeth rhai aelodau o staff cyflenwi;
- ffrindiau neu berthnasau aelodau o staff a gyflogir heb ddilyn y gweithdrefnau dethol cywir.

Dros y blynyddoedd diwethaf, mae awdurdodau lleol wedi tueddu i beidio â darparu cynghorwyr adnoddau dynol adrannol arbenigol (ar gyfer addysg, gwasanaethau cymdeithasol ac ati) gan ddarparu gwasanaeth adnoddau dynol mwy cyffredinol yn lle hynny. Mae rhai awdurdodau yn cyflogi rheolwyr busnes adnoddau dynol pwrpasol ar gyfer ysgolion ond, mewn rhai awdurdodau eraill, mae'n llai tebygol y bydd gan ysgolion swyddog adnoddau dynol enwebedig ac efallai bod yn rhaid iddynt ddefnyddio 'desg gymorth' yn lle hynny.

Ar hyn o bryd, mae'r rhan fwyaf o ysgolion yn prynu cymorth adnoddau dynol gan eu hawdurdod lleol drwy Gytundeb Lefel Gwasanaeth. Mae'r cytundeb yn nodi natur a swm y cymorth adnoddau dynol a ddarperir ond, mewn rhai achosion, efallai nad yw'n ddigonol i ddarparu'r cymorth sydd ei angen.

Er na nodwyd unrhyw bryderon penodol ynglŷn â'r gwasanaethau adnoddau dynol cyffredinol a ddarperir gan awdurdodau lleol i ysgolion, dywedodd sawl pennaeth nad oeddent wedi cael cymorth digonol i ddelio â salwch hirdymor a phresenoldeb gwael. Fodd bynnag, cafwyd sylwadau ffafriol gan rai penaethiaid eraill ar y cymorth roeddent wedi'i gael gan adnoddau dynol a gwnaethom nodi rhai enghreifftiau da o gydweithio effeithiol rhwng gwasanaethau adnoddau dynol awdurdodau lleol ac ysgolion, er enghraifft, yng Nghasnewydd.

Codwyd pryderon am ddigonolrwydd cymorth adnoddau dynol i ysgolion yn adroddiad Robert Hill hefyd, sef *Darparu Gwasanaethau Addysg yng Nghymru yn y Dyfodol*¹.

---

¹ <http://wales.gov.uk/docs/dcells/consultation/130618-delivery-of-education-report-cy.pdf>

Argymhellodd yr adroddiad y dylai fod gan y consortia addysg swyddogaeth adnoddau dynol graidd a fyddai'n arbenigo mewn materion yn ymwneud â chysylltiadau â chyflogeion mewn ysgolion, ac y dylai fod gan glystyrau o ysgolion gynghorwyr adnoddau dynol i gefnogi a goruchwyllo gweithrediad y system arfarnu perfformiad athrawon. Byddai'r cynghorwyr hyn yn helpu penaethiaid a llywodraethwyr i ddelio â chwynion a materion yn ymwneud â disgyblu a gallu. Yn hytrach nag argymhell gwasanaeth adnoddau dynol arbenigol, credwn fod yr argymhelliad hwn yn cydnabod bod angen i ysgolion gael mwy o gyngor ar adnoddau dynol yn gyffredinol er mwyn gweithredu'r system arfarnu gymharol newydd, a fydd yn ehangu i gynnwys staff eraill mewn ysgolion gydag amser.

(3) Yr amser arwain cyn y gallai Estyn addasu ei fframwaith arolygu

Nid yw'r fframwaith arolygu presennol ar gyfer ysgolion yn datgan na roddir ystyriaeth i drefniadau cyflenwi ond nid yw'n cyfeirio'n benodol atynt. Felly, er mwyn sicrhau bod trefniadau cyflenwi ac absenoldeb staff yn cael eu hystyried yn fwy penodol, ni fyddai angen i Estyn newid ei fframwaith arolygu; dim ond diwygio'r arweiniad.

Ar hyn o bryd, gall materion o ran absenoldeb a threfniadau cyflenwi ddod i'r amlwg yn ystod sawl elfen o arolygiad. Yn benodol, o ran 'rheoli staff ac adnoddau', mae'r arweiniad ar arolygu ysgolion uwchradd yn datgan:

Dylai arolygwyr farnu pa mor effeithlon ac effeithiol y mae arweinwyr a rheolwyr yn cynllunio ac yn cynnal strategaethau i reoli staff ac adnoddau. Gallai arolygwyr ystyried a oes unrhyw nodweddion rheoli clir sy'n cyfrannu at reoli adnoddau yn effeithlon neu'n amharu arno.

Dylent ystyried pa mor dda y mae arweinwyr a rheolwyr:

- *yn sicrhau bod yr ysgol wedi'i staffio'n briodol i addysgu'r cwricwlwm yn effeithiol;*
  - *yn defnyddio staff addysgu a chymorth i wneud y defnydd gorau o'u hamser, eu harbenigedd a'u profiad;*
  - *yn nodi ac yn diwallu anghenion datblygu pob un o'r staff addysgu a chymorth trwy systemau gwerthuso a rheoli perfformiad;*
  - *yn gwneud defnydd effeithiol o amser cynllunio, paratoi ac asesu athrawon;*
  - *yn defnyddio strategaethau a phrosesau priodol i fodloni gofynion statudol y Cytundeb Cenedlaethol ar 'Godi Safonau a Mynd i'r Afael â Baich Gwaith' (Ionawr 2003);*
  - *yn rheoli ac yn defnyddio cynorthwywyr addysgu a staff nad ydynt yn addysgu;*
  - *yn darparu'r safonau gorau posibl o adeiladau o fewn cyllideb yr ysgol;*
  - *yn sicrhau bod gan ddisgyblion ddigon o adnoddau dysgu priodol.*
-

Mae Estyn a Llywodraeth Cymru wedi cytuno'n fras y bydd Estyn yn cynnal adolygiad thematig, yn 2015-16 o bosibl, o b'un a yw'r trefniadau cyflenwi ar gyfer absenoldeb athrawon wedi gwella yn erbyn y meincnod a nodwyd yn adroddiad Estyn ar 'Effaith Absenoldeb Athrawon', a gyhoeddwyd ar yr un diwrnod â'm hadroddiad. Er nad yw Estyn yn bwriadu newid ei fframwaith arolygu ysgolion, os bydd yr adroddiad thematig dilynol yn dangos bod problemau'n parhau, byddai Estyn yn cynnwys absenoldeb athrawon yn y fframwaith arolygu awdurdodau lleol newydd. Nid yw absenoldeb athrawon yn rhan o gylch gwaith y consortia rhanbarthol.

Gobeithio y bydd y wybodaeth ychwanegol hon yn ddefnyddiol i'r Pwyllgor wrth iddo barhau â'i ymchwiliad.

Yn gywir

HUW VAUGHAN THOMAS
ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU